

לא רוכבין על גבי בהמה

1. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לו עמוד ב

לא עולין באילן - גזרה שמא יתלוש. ולא רוכבין על גבי בהמה - גזרה שמא יצא חוץ לתחום. - שמע מינה תחומין דאורייתא? - אלא: גזרה שמא יחתוך זמורה

2. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ביצה פרק ה

תנא ר' אחא בר פפא קומי ר' זעירה שנייא היא **שהוא** מצווה על שביתת בהמה כמוהו [שמות כג יב] למען ינוח שורך וחמורך כמוך אית תניי תני נשענים בבהמה

3. בית יוסף אורח חיים סימן תצה

כתב הכל בו (סי' נח יז ע"ד) שביתת בהמה ומחמר יש אומרים שאחר שנקרא מלאכה הרי זה ביו"ט בכלל לא תעשה כל מלאכה אבל בחולהמועד ודאי מותר ויש אומרים שאפילו ביו"ט מותר שאין לאוסרה רק בשבת שפרט לך בה הכתוב ע"כ. ואיני יודע טעמו של המתיר דהא כיוודמקשינן יו"ט לשבת חוץ ממקצת דברים שנתפרשו בתלמוד ושביתת בהמה אינה מכללם היאך אפשר לומר שהיא מותרת ביו"ט ואע"פ שלאכתבה הכתוב ביו"ט כל שאר מלאכות ג"כ לא נכתבו ביו"ט בפרט ומלא תעשה כל מלאכה ילפינן להו והא נמי דכוותיהו ומיהו בהא איכא למימרשביתת בהמתו ומחמר לאו בכלל לא תעשה מלאכה נינהו שהרי אינה מכלל ארבעים אבות מלאכות ולא מתולדותיהן אלא לאו לעצמו יחד לוקרא והילכך אפשר דכיון דלא כתביה רחמנא ביו"ט מישרי שרי אבל אין נראה שתהא כן דעת הפוסקים שהרי סתמו דבריהם לומר שיו"ט שוהלשבת לכל דבר חוץ מהוצאה והבערה וכו' ולא הוציאו שביתת בהמה ומחמר מן הכלל אלמא סבירי להו דביו"ט נמי אסורים: **והרמב"ם** בפרק ה' (ה"ב) וסמ"ג (שם כז.) כתבו דאין מוציאין משא על גבי בהמה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול וכתב הרב המגיד שיש מי שכתב לפי שאין משתמשין בבעלי חיים כל עיקר והרשב"א (עבה"ק בית מועד ש"ג סי' ז) כתב שני הטעמים עכ"ל

4. בית יוסף אורח חיים סימן שה

אין רוכבין על גבי בהמה. משנה בפרק בתרא דיום טוב (ביצה לו:) ויהיב טעמא בגמרא גזרה שמא יחתוך זמורה וכתב הרא"ש (סי' ב) דבירושלמי (ביצה פ"ה ה"ב) קאמר מפני שהוא מצווה על שביתת בהמתו. ויש לתמוה דכיון דקיימא לן (שבת צד.) דהחי נושא את עצמו אם כן אינו מצווה שלא לרכוב על גבי בהמתו. ושמא יש לומר שאף על פי שאינו מצווה על רכיבתו ע"ג בהמה מכל מקום כיון שהבהמה מצטערת ברכיבתו עליה הריהוא עובר על שביתת בהמת:

ומה שכתב ולא נתלין עליה. בפרק המוצא תפלין (עירובין ק.) תניא אין נתלין באילן ומשמע דהוא הדין לבהמה דהא אסור להשתמש בבעלי חיים כמו שאסור

להשתמש במחובר ובהדיא אסיקנא בפרק מי שהחשיך (שבת קנה). גבי בהמה והלכתא צדדין אסורין צידי צדדין מותרין ונתלהבהמה היינו שמשתמש בצדדיה: ומה שכתב ואם עלה עליה אפילו במזיד ירד וכו'. מדברי הרמב"ם פרק כ"א (ה"ט): וכתבו התוספות והרא"ש בריש פרק מי שהוציאוהו (עירובין, תוס' מג. ד"ה הלכה, רא"ש סי' ג) שאם היה יושב בקרון מערב שבת והגוי מנהיג בהמות המושכות הקרון בשבת אסור גזרה שמא יחתוך זמורה וככתב הרב המגיד בפרק ל' (הי"ג) בשם הרשב"א (חי' שבת יט. ד"ה אין, עבוה"ק בית נתיבות ש"ד סי' ח). ואף על פי שכתב מהרי"ק בשורש מ"ה (ענףב) דנראה לו דאין איסור בקרון כשהגוי מוליך הבהמה אלא משום שירד מן הקרון אבל משום שמא יחתוך זמורה אין איסור אלא כשישראל מוליכה שהרי כתב בספר התרומה (סי' רכה) אסור ללכת בקרון בשבת וכו' ואפילו ינהיגו גוים עצמם הקרון אם הוליכו חוץ לתחום אסור מדקאמר הוליכו חוץ לתחום אסור כשמנהיגים הגוים הקרון משמע דבתוך התחום מיהא שרי עכ"ל. אין משם ראייה שזה כדעת רשב"ם שכתבו התוספות והרא"ש שבריש פרק מי שהוציאוהו (שם) דטעמא דאסור משום שמא יפגעו בו לסטים או שמא ישכח וירד ואין לו אלא ארבע אמות והם ז"ל כתבו דבלאו חששא דשמא ירד איכא איסורא כיון דבהמה מנהגת הקרון דאסור להשתמש בבעלי חיים וכן כתוב גם בספר מצות גדול וכן פורקין משוי שעליה וכו' כיצד מכניס ראשו תחת המשוי וכו'. פשוט פרק מי שהחשיך (קנד:): ומשמע בגמרא דאפילו מה שבתוך המשוי דברהמוקצה מותר

5. מרדכי מסכת שבת פרק יציאות השבת

ולהניח נכרי לרכוב על סוס בשבת לא ידעתי איסור דבשום מקום לא מצינו שגזרו על שביתה דרבנן דרכיבת סוס דרבנן הוא כדמשמע הכאשהחי נושא את עצמו ע"כ לשון [*תוס'] שאנץ פ"ק דע"ז על הלכה כבן בתירא

6. תוספות מסכת שבת דף קכב עמוד א

מעמיד אדם בהמתו ע"ג עשבים בשבת - כדדרשי' במכילתין למען ינוח שורך וחמורך וגו' יכול לא יניחנו תולש לא יניחנו עוקר ת"ל למען ינוח ואין זה נוח אלא צער. ר"ת

7. מגן אברהם סימן רמו

יב (פמ"ג) (מחה"ש) אין אדם מצווה וכו' - ומ"ש בירושלמי אין רוכבין משום שביתה בהמתו אע"ג דחי נושא את עצמו נ"ל דטעמו משום שמא יצא חוץ לתחום כדאי' בגמרא והוא סובר תחומין דאורייתא והאדם בעצמו אינו עושה איסור כיון שיושב על הבהמה כמ"ש הרא"ש פרק מי שהוציאוהו בשם רשב"ם ועמ"ש סימן ש"ה, ובאמת ז"ל הירושלמי היה רוכב ע"ג בהמה א"ל רד וכו' שני' היא משום שמצווה על שביתה בהמתו וכו' ונ"ל פי' דאף על גב שעלה א"ל לירד משום שצער

הוא לה כמ"ש סימן ש"ה סי"ח משא"כ באילן כמ"ש רסי' של"ו ודכוותיה כתבו
התוס' בשבת דף קכ"ב

8. מרדכי מסכת קידושין הגהות מרדכי בפסקי קדושין

תקסה] שאלה אם מותר למסור בהמה דקה לרועה כב"ש כיון שיוציאנה חוץ
לתחום תשובה נראה דשרי אפילו בשבת עצמו למוסרה לרועה עובד כוכבים דנהי
שאדם מצווה על שביתת בהמה מלמען ינוח היינו שלא יעשה בה מלאכה לא הוא
ולא אחר אבל דבר שאינה מטעם איסור מלאכה אין מחוייב על בהמתו

9. תוספות מסכת חגיגה דף יז עמוד ב

דכתיב ופנית בבקר - ...וי"מ די"ב מילין אית להו שפיר לרבנן תחומין והכי איתא
בירושלמי המחזור מכולן י"ב מילין כנגד מחנה ישראל והש"ס שלנו לא ס"ל לדהא
בפ' כלל גדול (שבת סט.) גבי שכח עיקר שבת דבעי דידע ליה לשבת במאי דידע לה
בתחומין ואלביא דר"ע ולא קאמר לדברי הכל וכן בפ' בתרא דביצה (דף לו:) גבי אין
רוכבין מוקי טעמא בגמרא שמא ילך מחוץ לתחום ופריך ש"מ תחומין דאורייתא
אלא גזירה שמא יחתוך זמורה אלמא דרבנן לא מודו כלל בתחומין

10. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טז עמוד ב - יז עמוד א

אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן: לעולם אל תהא שבות קלה בעיניך, שהרי
סמיכה אינה אלא משום שבות, ונחלקו בה גדולי הדור. פשיטא! - שבות מצוה
אצטריכא ליה. - הא נמי פשיטא! - לאפוקי ממאן דאמר בסמיכה גופה פליגי, קא
משמע לן בשבות הוא דפליגי. אמר רמי בר חמא: שמע מינה **סמיכה** בכל כחו
בעינן. דאי סלקא דעתך לא בעינן בכל כחו - מאי קא עביד? ליסמוך! מיתיבי: **אדבר**
אל בני ישראל... וסמך, **בני** ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות. רבי יוסי ורבי
(ישמעאל) + מסורת הש"ס: [שמעון] + אומרים: בנות ישראל סומכות רשות. אמר
רבי יוסי: סח ליאבא אלעזר: פעם אחת היה לנו עגל של זבחי שלמים, והביאנוהו
לעזרת נשים, וסמכו עליו נשים. לא מפני שסמיכה בנשים - אלא כדי לעשות
נחתרוח לנשים. ואי סלקא דעתך סמיכה בכל כחו בעינן - משום נחת רוח דנשים
עבדינן עבודה בקדשים? אלא לאו שמע מינה: לא בעינן בכל כחו. - לעולם אימא
לך בעינן בכל כחו. דאמר להו: אקפו ידיכו. - אי הכי לא מפני שסמיכה בנשים?
תיפוק ליה דאינה לסמיכה כלל! אמר רבי אמי: חדא ועוד קאמר; חדא - דליתא
לסמיכה כלל, ועוד: כדי לעשות נחת רוח לנשים. אמר רב פפא: שמע מינה **צדדין**
אסורין, דאי סלקא דעתך צדדין מותרין - לסמוך לצדדין, אלא לאו שמע מינה: צדדין
אסורין. רב אשי אמר: אפילו תימא צדדין מותרין, כל דבהדי גבה - כגבה דמי

11. תוספות מסכת חגיגה דף יז עמוד א

רב אשי אמר אפילו תימא צדדין מותרין - דיחויא בעלמא דהא ס"ל לרב אשי בפרק

בתרא דשבת (דף קנה. ושם) אמר רב אשי השתאדאמרין צדדין אסורין אלא הכי קאמר דמהא ליכא למישמע מינה

12. תוספות מסכת עירובין דף מג עמוד א

הלכה כרבן גמליאל בספינה - ...ועוד רצה רשב"ם להתיר ליכנס בקרון בשבת ונכרי מוליכו חוץ לתחום וחזר בו משום שמא יפגעו בו ליסטים או שמאישכח וירד ואין לו אלא ארבע אמות ואומר ר"י דאפילו ליכנס בו בערב שבת אסור דדוקא בספינה שרי ליכנס בערב שבת אבל הכא כיון דאפשר לולירד אסור מיהו בספינה אין לו להחמיר אפילו נזדמן לו יבשה שיכול לירד לא פלוג רבנן בספינה ועוד אם בהמה מנהיג בקרון פשיטא דאסורלהשתמש בבעלי חיים שמא יחתוך זמורה

13. מרדכי מסכת עירובין הגהות מרדכי פרק מבוי

וא"ת ורשב"ם איך ס"ד ללכת בקרון בשבת והא משתמש בבעלי חיים וי"ל הא פסקינן פרק מי שהחשיך [שבת דף קנד ב] צדדין אסורין צידי צדדין מותרין ודופני הבהמה ה"ל צדדין דאביי אשכחיה לרבא דקא משפשף לבריה אגבא דחמרא אמר ליה והא משתמש מר בב"ח א"ל צדדין נינהו וכו' וידות הקרון הנסמך על דופני הבהמה ה"ל צידי צדדין וא"ת ומה צריך לטעמא דאין עולין באילן שמא יתלושוגבי בהמה שמא יקטום תיפוק ליה דמשתמש במחובר ובע"ח וי"ל לא הוי כ"א איסורא דרבנן כדאיתא פרק אין דורשין [חגיגה דף טז ב] אמר רבייוחנן אל תהא שבות קלה בעיניך שהרי סמיכה אינה אלא שבות ונחלקו בה גדולי הדור